

Stanisław Murzynowski
Ortografija polska

Biblioteka źródeł *Słownika polszczyzny XVI wieku*

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Słowniki i gramatyki

oprac. Anna Nath-Dokurno, Patrycja Potoniec, Piotr Małek

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-09-2

---

strona: B

1: ORTHOGRAPHIA

2: POLSKA.

- 3: To ieŝt nauka piŝania i czytania ięzyka polŝki^g/
- 4: ilę polákowi potrzebá/ niewielem ŝów
- 5: doŝtatecznię wypiŝaná.
- 6: Wkaŝdym piŝmie wielę na tym náleŝy/ aby kaŝdę ŝo=
- 7: wo byŝo czytáno i piŝáno/ nie iako tako/ ale pewnym o=
- 8: byczaięm/ Wŝzakŝe w ŝwięty m piŝmie náwięcyi te^g po
- 9: trzeba/ aby ŝię tym ŝpofobem zabieŝeć mogŝo roznęmu
- 10: wyrozumięniu rzeczy/ i bŝędum ktoré ŝtát poŝpolicie po
- 11: chodŝą.
- 12: A tak i ná ten czás przypiŝalichmy tu/ krotkú nauké
- 13: czytania i piŝania/ nie ŝeby wtym druku wielę kroć od=
- 14: nięi nie o dŝtąpiono [!] / ale ŝeby czytelnik wiedŝiał/ cze^g ŝię
- 15: poŝpoliciei dŝierzáno i potem dŝierzęć wolą maia
- 16: Gdŝie téŝ ta ninięiŝá Orthographjá/ od tyi którą
- 17: ieŝt przedtem wydána/ nieieŝt niczem róŝná/ iedno tym
- 18: iŝ ieŝt doŝtatecznięiŝá/ a iŝ á ŝpunctem i takŝe é i ó od=
- 19: mięnilifmy na ty ktoré ŝą przes punctów/ A to iŝ ŝię
- 20: punctowanę częŝciei tráfiały niŝ niepunctowanę/ á wie
- 21: lé punctów nad literami/ druku bynámniei niechedoŝą/
- 22: i częŝto kroć takię punctowanę litery bywaią opuŝczo=
- 23: né/ ato iŝ ŝię częŝto trafiaia.
- 24: A co ŝię inŝzych liter dotycze/ króm litery ŝ/ ŝádná ŝię
- 25: odmiana nie ŝtaŝa/ Co téŝ po przodku krotce przypo=
- 26: mionawŝzy/ rzecz ŝamę obaczyć chcięimy.
- 27: W ięzyku polŝkim/ kto chce wyrazić ten dŝwiek kto=
- 28: ry w wymáwianiu ŝów ŝyŝŝemy/ ty litery abo figu=

- 29: ry musi znać/ iefliże niechce nowych a polákum niezna
30: iomych wymyślać/ które się tak piżą/ a ieft ich/ pięt=
31: dźiesiąt i iedna wliczbę.
32: a á ą b b́ c ć cz d dz dź dż? é ę f g h i ii j ij y yi k l
33: ł m m̄ n ń o ó p ṕ r z rz ł ł́ łz s ź z ż t u u w ẃ x.
34: Ty figury w słowách napisané/ może prawie każ=
35: dy okrom nauki na to/ dobrze czyść/ iefli przedtem iako=

B

kolwiek

strona: Bv

- 1: kolwiek czytać vmiął/ i zamaluczkiem zwyczajem/ nietru
2: dno iako się godzi poznać/ czym iedna od drugieí ró=
3: zna/ Wszakże dlá viętfzyi pewnoścí/ i profťfzemu czło=
4: wiekowi folgując/ co wadzi ku każdyi figurze zośobna/
5: słów kilka naprzykład przywieść. fktorych by się mo=
6: gło okazać iaki dźwięk każdyi litery ieft/ i iakoby mia=
7: ła być wymáwiána.

8: Wymáwiáimy tedy i piżmy.

- 9: a) (Rada/ łprawa/ łzata/
10: á pán/ dáwá/ dár/
11: ą wielką/ bożą/ mocą/
12: b łkarb boży/ pogrzyb/
13: b́ gołáb/ niełkárb/ nie=
14: grzeb/ nietrąb/
15: c co/ cudná/ cnota/ nic/
16: ć (Tak) ćichy/ pić/ bić/ robić/ nić/
17: cz /iako/ człowiek/ czaśem/ przęcny
18: d /wsło/ daleko/ do/ domu/
19: dz (wách) dzwon/ rdza/ łudzy
: Wokálifzami zową
: ototy/

- 1: a e i o v y/ choc
- 2: ɨpunctem choc przes
- 3: punctu piśané/ Kto
- 4: ré téłz trzeba ná pa=
- 5: mięci mieć/ dla te^{go}
- 6: co się będzie niżyi
- 7: powiedało
- 20: dź idź/ iédź/ śiadź/ żoładź/ Od ć ɨpunctem mało
- 21: różné/ iedno iłz niemowiemy/ icie/ ale idzie/ ie=
- 22: cie ale iedzie zć.
- 23: dź źdźął/ źdźymá/ zaddzyło się
- 24: e niedobrze iefli nieprzyiedzie
- 25: é nie/ wie/ złé/ dobré
- 26: ę ramię/ włożę nacię
- 27: f figa/ trafno/ figiel
- 28: g) (ɨługa zginął/ nogi iego/ A także niedobrze piśą
- 29: ktorzy piśą gi miało j/ gdy mowią/ poiął gi s
- 30: łobą/ miało poiął j/ Bo gdy piśesz/ nogi/ nie=
- 31: wymáwiáłz gi iako j
- 32: h hoiny/ łchowáł/ chytro
- 33: i Krotkie wymawiaimy i piśzmy włłowach/ ociec/ w=
- 34: niebie/ mói i twói rć. O ktorzy literze ofobliwie pamie=
- 35: táimy/ że gdy się trafi włłowie napiśaná/ niemábyć ła
- 36: ma przes się wymawiaána ale zdruga bliską literą/ Bo
- 37: téłz łama może całé łłowo vczynić/ iako gdy mowiem/

wiara

strona: B2

- 1: wiara a cnota/ łą chrześciańkie łkarby i kochanie/ Bo co
- 2: by tu niektorzy miało i/ położyli y/ tedy wiédzmy że/
- 3: y/ inłzy má dźwięk niłz i/ iako to każdy ɨłyz/ gdy mowi

- 4: ty łowa/ tedy/ wiedzmy/ inŹy/ łyŹy/ kaŹdy/ gdy 2ć.
5: Oczem ielzce vłyŹemy.
6: A gdy to/ i/ trafi Źię miedzy dwiema zwokaliŹów
7: przereczonych/ łpoŹednim ma być wymawiano/ iako
8: włowách/ mdleię/ leię/ pieię/ Źięię/ wieię Źyia
9: Gdy zaŹ miedzy dwoigiem i/ takim/ náidŹięię kto
10: ry wokaliŹ wŹyŹtki trzy maia być poŹpołu wymawia
11: ny/ iako włowách iaŹniēi/ lepiēi/ łnadniēi/ niewyia=
12: wiái 2ć. wŹakŹe ielŹi powtorēm i tudŹięł idŹie iaki in
13: Źy wokaliŹ/ tedy wedle mało wŹŹyzi przeŹłego napo
14: miniēia/ ná to/ i/ ku poŹedniemu nie ku tēmu ktory
15: przeŹedł wokaliŹowy być przyłaczono/ iako włowách
16: pieię/ Źięię/ wieię/ dopiero przereczonych.
17: ii ZaŹ dwoie (mowiē krotkie) wymawiaimy iako gdy
18: mowiēm kii/ lii/ bii/ pii/ To z inŹemi wokaliŹami nie-
19: moŹe być zaŹas oboie wyprawiono/ A niemá nigd [!] mni
20: mac/ aby to ii proŹnēm było/ abo Źeby wŹędzie/ Źyllaba/
21: iēi/ mogła być miafto nie^{g0} napiŹaná/ Bo gdy mówiŹ/
22: weŹmi kii/ nienapiŹēł kiēi/ takŹe mowiąc/ pii domnie
23: abo podái mi ten lii/ nienapiŹēł piēi/ piēi/ abo léi/ Abo
24: wiēm by tak pomieŹał łowa/ Boć inŹa rzecz znaczy
25: piēi/ niŹ pii/ léi abo liēi niŹ lii/ co dobrze rozumieŹ gdy
26: mowiŹ/ piēi páciērŹ/ léi Źe rychło 2ć.

27: Potym ototy niŹyi opifané wymá=

28: wiáimy i piŹmy.

- 29: j) (moj/ twoj/ wiekujŹci braciá/ to tēŹ niemá być z
30: inŹym wokaliŹem wymawiano/ A gdy Źamo bē
31: dŹie Źtało oŹobno iako inŹē łowa/ bēdŹie nám
32: znaczyło/ co znaczy go/ iako mowiąc/ poiął go s
33: łobá/ coŹmy tēŹ przedtem za przykłád mieli.

- 34: ij ijem chléb/ naijełz się/ Bo naiéłz się/ infzą rzecz
35: znaczy/ i infzy dźwięk má/ iako nagiem infzá niłz
36: najem. Mało to nietakié iako ii iedno że się nie
37: tak iańnie wymáwiá oboie iako ii/ a ktemu może

B ij

być

strona: B2v

- 1: być zarás zdruziem wokálifzem wymówiono/
2: czego ii niemoże/ iako przykłady okazują.
3: y był/ dobry/ bywfzy/ zły/ gdzie téłz niemożełz rzecz
4: żeby iedna rzecz była/ być a bić.
5: yi ftryi/ ryi/ vmyi/ vfzyi przyidzi/ przyimi/ Zarás
6: to wymáwiac mámy/ Czego drudzy niewiedząc
7: piśzą przydzi/ przymi miało przydzi przyimi/
8: abo przéidzi/ przéimi/ ale to oboie nic ku rzeczy/
9: zwłafzcha przéidzi/ przéimi/ Bo infzą rzecz zna-
10: czą niłz przydzi przyimi/ iako gdy mówięm/
11: przeidzie przés tę rzekę/ przéimi móie konie zć.
12: k kowál/ komin/ kuchniá
13: l láfka leży/ lifty/ lifzka
14: ł łafka/ ława/ łyżka/
15: m má/ rzym/ fám/ dym/
16: m̄ złam̄/ niedym̄/ niedrzym̄/
17: n pán/ dán/ kárán/
18: n̄ koń/ broń/ dán
19: o (iako) moj panowie poj mali idąc chłopa/ na wółku
20: /wsło/ wyraził obrás
21: ó (wach) mói kón/ twói pán/ przyiachął na wółku/
22: p chłop/ fkop/ pop/
23: p̄ fkup/ łup/ lep/ rzeć/ nieślep ty mnie/
24: r iutro/ rano/ rok/ róg/

- 25: 2 bazzo miéżi kiedy łkazżą bo więc rado łkarżą/
26: Tákíe piżemy gdy niemá być poľpołu z literą z
27: abo ktorą taką wymáwiáno/ A infzyi różnozci
28: od r niemá/
29: rz wieprz/ grzywna/ rzęmień
30: ł abo s łám/ łwiat/ s łobą/ pies/
31: łł abo łs rołłtąpili łię/ wielé łłtów
32: rołłfylaia
33: łz łzabla/ łzafrán/ łzyia
34: ł łle/ łwiat/ łwięty/ łmiota
35: na/ łioło/ to łeftwieł po
36: rułku (Ty włzyłtki iako i o
37: pis łłtu.

- ł toty v/ w/ k/ wielé
ł kroć całé łłowo wá
ł żą/ iako gdy mow=
ł ięm łwoim/ zmo=
ł im/ v mnie w domu
ł krzeczy/ ktobie/ mia
ł łto ku rzeczy/ ku to

strona: B3

- 1: ź źleżli zginą/ łóżny/ proż
2: ba/ źmiiá/ źielé abo źioło
3: z złęmu złoć zawađzi/ zmi=
4: iá/ to łeft idźie mimo
5: ź żaba/ żywot/ żołna/ rozżalił
6: łię/ rozżekł
7: t Tak ten/ tobie
8: v abo u) vmié murować/ vczeń/ nie
9: uk/ virzyłz laurenti/ vmnie

- 10: ú abo ú) nieúmieiętny/ nieúftawy=
11: czny/ Tym ieft od *przeftzłe*^{g^o}
: bie zć. Gdzieby te=
: dy miała myłka być
: lepięi takie litery
: od ftowa odftadzić/
: Bo infza rzecz ieft
: z ową/ niźli zową/
: krzeczy abo raczyi
: krfzeczy/ niłli k rze-
: czy wiedzie niźli
: wiedzie/ v mnie
: niź vmnie zć.
12: roźné/ iłz przeftzłe zwokáli=
13: ftzami i infzemi literami má być poftołu wymá
14: wiano/ i famo przes fię ftowo całę może vczy=
15: nić/ a to niemoże/ gdzie i to fnać trzeba przypo
16: mionąc/ że przed fię v przes kropki kładą na po
17: czątku ftów/ choc famo a nie zdrugą litera má
18: być wymáwiáno iako wprzerzeczonych fto=
19: wach vmię vczeń zć.
20: w wara wpaść wdół/ wielę wadzi fwá wolá/ Ta
21: kię gdy fię trafi na końcu ftowa/ iako f wymá=
22: wiąmy/ a także i przed ftz/ przed k i niektórymi
23: infzemi literami/ iako gdy mowięm doftyc roz=
24: mów/ panów/ złych vczynków/ zawfze/ wfzak/
25: wkościele zć.
26: w żoráw/ żółw/ mów/ tráw/ iako f iedno że i nakon
27: cu zatrącá/
28: x) Text/ axamit/ maximilján/ Na przodku ftów

- 29: polłkich miał: x ks kładziemy/ wżakże nie miał:
- 30: kłz/ iako gdy niektorzy mówią miałto księże/ kłze
- 31: miły/ málz być kłztałtem żywota inłzych/ abo ia
- 32: ko drudzy zową śiekierę/ okłzá/ a gdy barán biie
- 33: rogami mowią trykłzá zć. A co się cudzożiem=
- 34: łkich łłów dotycze/ dlá lepfzé^{g^o} rozumieniá wedle
- 35: łwych ięzyków będą pyłany/ A wtym má ten
- 36: (dołyc ktory popolłku vmié
- 37: Koniec Orthographjiéi.